

Організація діяльності

Тетяна Руденко,

адвокат, експертка з питань публічних закупівель, антимонопольного права,
член Експертної групи з питань вдосконалення публічних закупівель

Проведення закупівель медичними закладами Актуальні питання

Як закупити лікарські засоби, відремонтувати приміщення, спланувати та правильно оприлюднити інформацію щодо закупівель без порушення вимог законодавства? Про особливості та специфіку медичних закупівель розповідає експертка, яка протягом трьох років координувала цей напрям у різних регіонах України як представник Transparency International Ukraine і вже другий рік активно допомагає замовникам проводити коронавірусні закупівлі без порушень.

Здійснення закупівель відповідно до специфіки замовника

Як відомо, предметом закупівлі можуть бути окремі види товарів, робіт або послуг. Відповідно до розд. I Порядку № 708 предмет закупівлі товарів **замовник** визначає згідно з п. 34 част. 1 ст. 1 Закону про закупівлі і за показником четвертої цифри коду Єдиного закупівельного словника.

Під час закупівлі **лікарських засобів** предмет закупівлі визначають за показником третьої цифри коду Єдиного закупівельного словника — 33600000-6 «Фармацевтична продукція».

ЗВЕРНІТЬ УВАГУ!

Дуже важливо розмежовувати предмети закупівлі. Наприклад, реактиви звичайно закуповують за кодом 336900000-3 «Лікарські засоби різні». Незважаючи на збіг перших трьох цифр і на те, що за структурою Єдиного закупівельного словника клас 3369 входить до групи 336, це — різні предмети закупівлі, різні товари. Вони не сумуються між собою, якщо медичний заклад рахує суму закупівель за певним кодом за період.

Розміщення інформації здійснюється відповідно до Порядку № 1082. Відповідно до п. 13 Порядку № 1082 в окремих полях заповнюється інформація, зокрема, щодо:

- міжнародної непатентованої назви лікарського засобу (МНН), у разі визначення предмета закупівлі — **лікарський засіб**. Якщо предмет закупівлі містить два і більше лікарських засобів, замовник зазначає МНН кожного лікарського засобу;
- коду та назви медичного виробу відповідно до національного класифікатора НК 024:2019 «Класифікатор медичних виробів», у разі визначення предмета закупівлі — **медичний виріб**. Якщо предмет закупівлі містить два і більше медичних виробів, замовник зазначає код та назву **кожного** медичного виробу;

Зважаючи на те, що закупівлі проводяться за принципами, визначеними ст. 5 Закону про закупівлі, замовникові потрібно їх дотримуватися, зокрема, таких як:

- відкритість і прозорість на всіх стадіях закупівель;
- недискримінація учасників та рівне ставлення до них.

Тому замовник при формуванні предмета закупівлі фармацевтичної продукції враховує, зокрема, що принципам здійснення закупівель не відповідає поєднання в одній закупівлі без поділу на лоти звичайних препаратів разом із наркотичними та/або психотропними засобами, діяльність з якими потребує отримання окремої ліцензії Державної служби України з лікарських засобів та контролю за наркотиками.

Неприпустимим є включення до предмета закупівлі разом з іншими лікарськими засобами тих, що є «ексклюзивними», мають єдиного виробника або постачальника. Такі умови замовника можуть бути оскаржені до Постійно діючої адміністративної колегії Антимонопольного комітету України з розгляду скарг про порушення законодавства у сфері публічних закупівель та, як правило, успішно. Замовник буде зобов'язаний внести зміни до умов закупівлі.

Крім того, під час визначення кількісних показників до предмета закупівлі доцільно брати за одиницю найменшу лікарську форму (таблетка, ампула, флакон тощо). Така позиція викладена у спільному листі Мінекономрозвитку України та МОЗ України від 19.12.2018 р. № 3301-04/55905-03/01.7/33810 «Щодо закупівлі лікарських засобів». Адже пакування одного препарату (наприклад, кількість таблеток у блістері, блістерів у пачці) може не збігатися з пакуванням його еквівалента.

Закупівлі ремонтів та їх особливості

Медичні заклади, серед іншого, закуповують роботи та послуги з ремонту (капітального та поточного). Ремонтують як будівлі, так і обладнання. На що варто звернути увагу в цьому випадку?

Поточний ремонт будівель, споруд, приміщень тощо належить до послуг.

Під час здійснення закупівлі послуг із поточного ремонту **предмет закупівлі визначають за кожним окремим будинком, будівлею, спорудою**, лінійним об'єктом інженерно-транспортної інфраструктури згідно з термінологією державних будівельних норм ДБН А.2.2-3:2014 «Склад та зміст проектної документації на будівництво», затверджених наказом Мінрегіонрозвитку України від 04.06.2014 р. № 163, та/або галузевих будівельних норм ГБН Г.1-218-182:2011 «Ремонт автомобільних доріг загального користування. Види ремонтів та переліки робіт», затверджених наказом Державної служби автомобільних доріг України від 23.08.2011 р. № 301.

Організація діяльності

Предмет закупівлі робіт замовник визначає згідно з п. 27 част. 1 ст. 1 Закону про закупівлі за об'єктами будівництва та відповідно до ДСТУ Б Д.1.1-1:2013 «Правила визначення вартості будівництва», прийнятого наказом Мінрегіонрозвитку України від 05.07.2013 р. № 293, а також галузевих будівельних норм ГБН П-218-182:2011 «Ремонт автомобільних доріг загального користування. Види ремонтів та перелік робіт», затверджених наказом Державної служби автомобільних доріг України від 23.08.2011 р. № 301.

Отже, **предмет закупівлі як для поточного, так і для капітального ремонту вважається схожим чином — за кожним об'єктом окремо.**

Тобто, якщо медичний заклад планує провести поточний ремонт у декількох окремих корпусах, — це **окремі закупівлі**. Вартість поточного ремонту за всіма об'єктами не сумується. Закупівля послуг із поточного ремонту кожного з об'єктів — окрема закупівля.

Зворотна ситуація: якщо потрібно відремонтувати в одному корпусі декілька поверхів (пофарбувати стіни, замінити освітлення, підлогу тощо) — це все один об'єкт, одна процедура закупівлі і проводити їх окремо не можна. Ключовим **при визначенні предмета закупівлі послуг із поточного ремонту є об'єкт будівництва — будинок (будівля, споруда).**

Стосовно ремонту обладнання варто зауважити, навіть якщо необхідно здійснити капітальний ремонт рентгенапарату, томографа або іншого складного приладу — це все одно закуповується як послуга. Капітальний ремонт обладнання — це не роботи, на відміну від капітального ремонту об'єкта (будівлі, споруди тощо).

Планування закупівель

Обираючи процедуру закупівлі, замовники прораховують, чи вже були закупівлі в поточному році за цим кодом і, з огляду на загальну суму, обирають процедуру закупівлі.

Поряд із цим є численні ситуації, в яких предмет закупівлі вважається новим і рахується, що називається, з нуля. Замовник обирає процедуру, керуючись виключно вартісними межами.

Що це за ситуації?

Насамперед виникнення потреби, яку замовник на початку року об'єктивно не міг передбачити. Наприклад, відбулася закупівля нового обладнання, до якого знадобилися витратні матеріали. Так само придбання автомобіля — з'явилася потреба у паливно-мастильних матеріалах, технічному обслуговуванні тощо.

Тобто замовник не міг передбачити цих витрат. Виділення розпорядником додаткових коштів. Із цим все зрозуміло — замовник отримав додаткові кошти, що не були заплановані заздалегідь.

Ще одна ситуація: наявність зекономлених коштів, тобто кошти з'явилися як економія після проведення конкурентних закупівель або ж внаслідок перерозподілу коштів, призначених на інший предмет закупівлі. Так само відбувається економія у разі зміни ціни договору у бік зменшення (це передбачено ст. 41 Закону про закупівлі), а також у разі розірвання договору про закупівлю або скасування процедури закупівлі.

Акумулявавши зекономлені таким чином кошти, замовник проводить закупівлю товару, роботи або послуги як нову, незалежно від того, чи проводилася в поточному році закупівля за зазначеним кодом.

Оприлюднення інформації без порушень

На це питання варто звернути особливу увагу, позаяк цьогоріч ми отримали певні зміни щодо нього.

Неоприлюднення або ж порушення строків оприлюднення інформації про закупівлю є порушенням, передбаченим статтею 164¹⁴ «Порушення законодавства про закупівлі» Кодексу України про адміністративні правопорушення, і тягне за собою накладення штрафу у розмірі 100 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. Крім того, виявлення такого порушення контролюючими органами здійснюється просто і швидко.

Тому рекомендуємо дотримуватися строків оприлюднення інформації про закупівлю, що визначені у част. 1 ст. 10 Закону про закупівлі. Відповідно до зазначеної норми замовник самостійно та безоплатно через авторизовані електронні майданчики оприлюднює в електронній системі закупівель інформацію про закупівлю, дотримуючись таких строків:

- 1) оголошення про проведення конкурентних процедур закупівель, тендерну документацію та проєкт договору про закупівлю:
 - оголошення про проведення відкритих торгів — не пізніше ніж за 15 днів до кінцевого строку подання тендерних пропозицій, якщо вартість закупівлі не перевищує меж, установлених у частині третій цієї статті (для товарів і послуг — 133 тисяч євро, для робіт — 5 150 тисяч євро), і не пізніше 30 днів у разі перевищення таких меж;
 - оголошення про проведення конкурентного діалогу — не пізніше ніж за 15 днів до кінцевого строку подання тендерних пропозицій, якщо вартість закупівлі не перевищує меж, установлених у частині третій цієї статті, і не пізніше 30 днів у разі перевищення таких меж;
 - оголошення про проведення торгів з обмеженою участю — не пізніше ніж за 30 днів до кінцевої дати отримання документів, поданих на кваліфікаційний відбір;
- 2) оголошення про проведення спрощеної закупівлі та проєкт договору про закупівлю — не пізніше ніж за шість робочих днів до кінцевого строку подання пропозицій;
- 3) зміни до тендерної документації та роз'яснення до неї (у разі наявності) у машинозчитувальному форматі — протягом одного дня з дня прийняття рішення про їх внесення або надання роз'яснень.
У хронологічному порядку відображають зміни до тендерної документації та кінцевий строк подання тендерних пропозицій, який був визначений відповідно до кожної із змін до тендерної документації;
- 4) зміни до оголошення про проведення спрощеної закупівлі та/або вимог до предмета закупівлі — протягом одного дня з дня прийняття рішення про їх внесення;

Організація діяльності

- 5) оголошення з відомостями про укладену рамкову угоду (у разі здійснення закупівлі за рамковими угодами) — не пізніше ніж через сім днів з дня укладення рамкової угоди;
- 6) протокол кваліфікаційного відбору — протягом одного дня з дня його затвердження;
- 7) протокол розгляду тендерних пропозицій — протягом одного дня з дня його затвердження;
- 8) повідомлення про намір укласти договір про закупівлю — протягом одного дня з дня прийняття рішення про визначення переможця процедури закупівлі / спрощеної закупівлі;
- 9) інформацію про відхилення тендерної пропозиції / пропозиції учасника — протягом одного дня з дня прийняття рішення про відхилення;
- 10) договір про закупівлю та всі додатки до нього — протягом трьох робочих днів з дня його укладення;
- 11) повідомлення про внесення змін до договору про закупівлю та зміни до договору у випадках, передбачених частиною п'ятою статті 41 цього Закону, — протягом трьох робочих днів з дня внесення змін;
- 12) звіт про виконання договору про закупівлю — протягом 20 робочих днів з дня виконання сторонами договору про закупівлю або закінчення строку дії договору про закупівлю, за умови його виконання сторонами, або його розірвання;
- 13) звіт про договір про закупівлю, укладений без використання електронної системи закупівель, — протягом трьох робочих днів з дня укладення договору про закупівлю.

**ЗВЕРНІТЬ
УВАГУ!**

Це важливо!

Коли в тексті Закону не конкретизовано «робочі дні», мається на увазі дні календарні.

Ще суттєвий момент щодо оприлюднення звіту про виконання договору — з дня виконання сторонами договору про закупівлю або закінчення строку дії договору про закупівлю, за умови його виконання сторонами, або його розірвання — всі зазначені умови є рівнозначними для публікації звіту про виконання договору.

Закупівлі під час пандемії

Одне з найактуальніших питань у зв'язку із поширенням коронавірусної хвороби. Законодавство у сфері закупівель зазнало низку змін, деякі з них торкнулися не тільки тих медичних закладів, що є опорними у боротьбі з пандемією.

Оподаткування

Зверніть увагу на постанову КМУ від 20.03.2020 р. № 224, яка станом на сьогодні є чинною. Постановою

затверджено Перелік¹ товарів, операції з увезення яких на митну територію України та/або операції з постачання яких на митній території України звільняються від оподаткування податком на додану вартість. Це — лікарські засоби, медичні вироби та/або медичне обладнання, що необхідне для виконання заходів, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню, локалізацію та ліквідацію спалахів, епідемій та пандемій гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2.

ВАЖЛИВО! Від оподаткування податком на додану вартість звільняється операція з постачання конкретного товару, але не суб'єкт господарювання як платник податків. Товар звільняється від оподаткування ПДВ незалежно від того, хто його виробляє, постачає чи закуповує на всіх стадіях його постачання.

Пам'ятайте це, коли плануєте та проводите закупівлю. У разі укладення договору з порушенням у частині оподаткування зверніться до постачальників щодо перерахунку ціни.

Документи про відповідність

Постановою КМУ від 20.03.2020 р. № 224 також передбачено, що постачальник медичних масок обов'язково має надати документ про відповідність його товару ДСТУ EN 14683:2014 та/або EN 14683:2005.

Так само постачальник захисного одягу (халат ізольційний медичний одноразовий та костюм біологічного захисту / комбінезон) має надати документ про відповідність товару ДСТУ EN 14126:2008 та/або EN 14126:2003.

Тобто медичні маски та захисний одяг, що їх закуповують замовники, мають обов'язково відповідати встановленим стандартам.

Спрощені закупівлі

З 24.07.2021 р. набрали чинності зміни до Закону про закупівлі, унесені Законом України від 01.07.2021 р. № 1599-IX. Відповідно до змін закупівля товарів та послуг, необхідних для виконання заходів, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню, локалізацію та ліквідацію спалахів, епідемій та пандемій коронавірусної хвороби (COVID-19), **здійснюється в порядку**, встановленому Законом про закупівлі для **спрощених закупівель**.

¹ Перелік викликає чимало запитань у суб'єктів господарювання, йому присвячено численні індивідуальні податкові консультації (ІПК), розміщені у Єдиному реєстрі ІПК на офіційному сайті ДПС. Інформацію про такі ІПК та їх переліки можна знайти у щомісячних оглядах офіційних роз'яснень у всіх попередніх номерах журналу поточного року (прим. ред.).

Організація діяльності

Винятком є:

- лікарські засоби, вакцини або інші медичні імунобіологічні препарати;
- розхідні матеріали для надання медичної допомоги хворим на COVID-19 та медичні вироби для вакцинації від COVID-19;
- медичне обладнання для ЗОЗ, що надають допомогу пацієнтам, хворим на COVID-19;
- системи постачання медичних газів, необхідні для виконання заходів, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню, локалізацію та ліквідацію спалахів, епідемій та пандемій коронавірусної хвороби (COVID-19).

Згадані товари відповідні замовники можуть придбавати без застосування електронної системи закупівель.

ВАЖЛИВО!

Закупівля лікарських засобів має здійснюватися відповідно до Переліку лікарських засобів, необхідних для здійснення заходів, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню, локалізацію та ліквідацію спалахів, епідемій та пандемій гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, затверженому постановою КМУ від 22.09.2021 р. № 1012

Крім того, згаданим Законом передбачено обов'язкове оприлюднення в електронній системі закупівель інформації про закупівлі, що проводяться без аукціону відповідно до ст. 10 Закону про закупівлі. Замовник оприлюднює звіт про договір про закупівлю, договір про закупівлю з усіма додатками та звіт про виконання договору про закупівлю.

НОРМАТИВНІ АКТИ

Закон про закупівлі — Закон України від 25.12.2015 р. № 922-VIII «Про публічні закупівлі»

Порядок № 708 — Порядок визначення предмета закупівлі, затверджений наказом Мінекономіки України від 15.04.2020 р. № 708

Порядок № 1082 — Порядок розміщення інформації про публічні закупівлі, затверджений наказом Мінекономіки України від 11.06.2020 р. № 1082

Єдиний закупівельний словник — державний класифікатор ДК 021:2015 «Єдиний закупівельний словник», затверджений наказом Мінекономрозвитку України від 23.12.2015 р. № 1749